

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gloggsoen

Gloggsoen

Den onda andemakten kunde visa sig för folk såsom en gris, som de kallade "gloggsoen". Hon såg ut precis som en vanlig gris, men det var farligt att se henne, för de kunde bli sjuka efteråt.

Skans
Frosta
S. Rönn

2479

Pjell Ryberg
S. C. Rönner

2.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vårarbete

När de skulle begynna att köra om våren, skulle de ge dragaran - hästar och oxar - av julkakan och julölet, ty då bleve de kraftiga.

När löven började att spricka ut, var det tid att så, likaså när tornbaggen hade lus: "Nu har tornbaggen så mycket lus, så att nu är det tid att så", sade de.

När grodorna ~~läk~~ leket för andra gången skulle de så kornet.

Det ansågs bäst att så i nedan. Särskilt var ~~det~~ detta fallet med ärterna. Sådades de i ny blommade de så myc-

Vårarbete

Plöjning

Sådd

Skåne
Frosta
S. Rönner

2479

Upt
Kjell Hagberg
Ber. Nils Jensen

3

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ket.

Linnet skulle helst sås Bedadagen, men var Beda en söndag skulle det sås sedan på måndagen, ty söndagen hölls förr i helgd mer än nu.

Kornet såddes den 6:te juni, om väderleken tillät det.

I-allmänhet skulle såningen utföras av den äldste, men några särskilda seder och bruk i samband med såningen har ej hört talas om.

Blev det en låg mista, sades det att någon skulle dö. Den långa och smala mistan betydde alltså en likkista, men var mistan kort och bred, så betydde det en vagga - ett barn skulle födas.

Min mamma hade för sig, att de kunde häxa växten för varandra.

S. Rönn, M.

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4.

Julbruk

På julbordet stodo två ljus - fars och mors ljus.

Dens ljus som först brann ner, skulle först dö.

Julaskan jämnades julafton och på juldagens morgon såg man efter i askan, om det syntes några figurer. Fanns det en fot skulle någon födas i familjen, men såg ~~man~~ man en hand , skulle någon dö.

Julbruk

Fars och
mors ljus

Askan

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5.

Drake

Drake

En man har berättat för mig att det på hans ägor fanns enskatt nergraven och att en drake vaktade denna. På ett ställe hade han sett en massa snokar och andra ormar hänga på buskarna och han misstänkte, att en skatt låg begravnen där och att den som grävt ner skatten överlåtit åt de onda andemakterna att vaka över den. Mannen vände sig till en klog och frågade honom om där fanns någon skatt nedgraven. Den kloge svarade, att det fanns en järnkista där, men att de som ville gräva upp den,

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

inte fick säga ett ord. Ägaren tog då med sig en annan karl och började gräva, och mycket riktigt de träffade på en kista av järn. Karlen, som hjälpte till, utbrast då: "Nu skall du upp din ..." , och så la han till några svordomar. Men då sjönk kistan tillbaka ner i jorden och försvann. Ägaren vände sig då för andra gången till den kloge och frågade hur han skulle göra. "Jo, sade denne, än kan det lyckas att få upp kistan , men det blir nu mycket svårare , ty den ligger nu djupt ner i jorden. Men bara ni denna gång aktar er för att säga något alls, så kan det lyckas." De begåvo sig andra gången dit, men då fick de syn

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

på ett hus , som "brände".och en gubbe som gick med en
spann vatten . Gubben bad dem hjälpa honom att släcka,
men de förstodo att det var något galet och gingo vidare
utan att säga ett ord. Den kloge hade nämligen sagt, att
vad än som kunde hända, skulle de låtsas som ingenting
och fortsätta tigande. Men när de började gräva blev
ägaren svårt sjuk och började frysa och skaka. Den andre
tog av sina kläder och svepte om honom, men det hjälpte
inte utan han blev allt sämre. Så det fanns ingen hjälp,
utan de måste ge upp tanken på att gräva upp skatten.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2479

Drake

Drake

Min morfar hade sett en drake. Den liknade en sådan

"bessman" av trä som de hade förr i tiden. Draken var en

ond andemakt och den står ju omtalad i bibeln. Somliga

personer , berättade han, grävde ner skatter och satte den

onda andemakten att vakta skatten. Och där samlades då

alltid en massa ormar runt omkring.

Skive
Frosta
S. Rosum

Oppt. Bjell Hagberg
Ber. (Må Persson)

9.

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Den onda andemakten Den onda ande-
makten
En man , som var religiös och som aldrig ljög , och detta
är därför sanning var enda ord , berättade för mig, att
han en gång hade varit ute och höstat. När han skulle köra
hem såg han en kvinna ligga och jämra sig på väggkanten.
Han stannade och frågade hur det stod till. Hon svarade,
att hon var mycket sjuk. Mannen lyfte då upp kvinnan och
lade henne på höstavagnen och körde henne hem. Där skötte
han om henne i flera dagar. Mena alltid då han frågade
varifrån hon var , svarade hon : Från skyarna. Mannen blev
slutligen trött på dessa svar och lade henne i en vagn för
att skjutsa iväg med henne. Men då blev det ett väldigt
brak och kvinnan försvann. Det var ett troll eller en ond
andemakt.

Stämman
Frosta bild.
S. Corum

LUNDS UNIVERSITETS
POLIHTHINKARIV

2479

lyfts av Kullhedens
på ett stils Bergs

f. 1854 i N. Mellby om.

10.

Vattna hästarna

Vattna hästarna

Annandagens morgon innan drängarna redo Staffan skulle de rida till en å eller ett dylikt rinnande vatten och vattna hästarna. Var det tillfruset höggo de ett hål i isen. Om hästarna drucko av rinnande vatten , skulle de bliva friska och starka.

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

11.

Göingar och slättbor

Göingar
och
slättbor.

Det fanns förr i tiden en göing i Sösdala, som ofta lurade slättboarna. En gång kom det en slättbo till Sösdala och han fick syn på några ~~kyrkor~~ "sirser" / ett slags insekter/. Det var trevliga djur, tyckte slättbon, det skulle vara trevligt att ha några. Det ska jag ta med mig härnäst jag far till slätten, sa göingen. Men han tog i stället skäktor med sig och gav slättbon och sa till honom, att han skulle släppa dem i stugan, vilket denne också gjorde.

2479

LUNDENS HÖRBY SÄTTETS
FOLKMINNESARKIV

En annan gång slog göingen vad med en annan, att han skulle ha en slättbo att skälla som en hund. Den som vann vadet skulle ha en kanna brännvin. De begåvo sig ner till Hörby, där det pågick marknad. Har du någon hund, som har valpar? frågade göingen en slättbo, som de träffade. Ja, det hade han. Vill du sälja en till mig? frågade göingen. Det ville slättbon. Men jag vill först veta hur den skäller, sa göingen, kan du inte hämta honom? Jo, det kunde han, och så börja han skälla som valpen och göingen vann sitt brännvin, men slättbon blev utskrattad.

2479 LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Snapphanarna

Snapphanarna

Min mormor berättade , att hennes morfar brukade berätta om de sista snapphanarna, ty han var med på den tiden. När han var en liten, liten påg kom en afton, när de sutto och åto sin tarvliga föda , en hop snapphanar. Hans far smög sig upp på loftet och gömde sig i höet. Snapphanarna frågade efter honom, men kvinnorna svarade, att han inte fanns hemma. Men då började de söka efter honom och voro även uppe på höloftet och stack med sina vapen i höet och en gång stack de t. o. m. till honom, men han låg stilla , så att de funno honom likväl inte. Hade

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNEBARKIV

de hittat honom hade de antingen tvingat honom att bliva eh av de sina eller också dödat honom. Kvinnorna smögo sig under tiden ut och gömde sig i skogen med den lille gossen. Snapphanarna gjorde rent hus och plundrade så mycket de kommo åt, så att de på stället blevo alldeles utfattiga.

Min mormor sade också, att hennes morfar berättat om snapphanehövdingen Simon. Han hade förföljts av en skara soldater, men när han kom till Stenshuvud vände han sig om och sköt två av dem och sedan störtade han sig ut i havet och drunknade.

2479

LUNDUNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kloga

Kloga

Min äldste son fick ont i lederna, när han var ungefär 2 år gammal. Jag gick därför med honom till en klog , som hette Jönsson . Han tog en tråd från gossens krage och gick in i sin kammare, där han tillslöt alla fönster med gardiner. Efter en timmes tid kom han ut och sade, att vi skulle återvända om en fjortondagar så skulle vi få besked. När jag efter sagda tid kom till honom sade han , att han haft så brott så att han inte hunnit med pojken. Men dagen därpå skulle allt vara klart.

2479

16
FOLKMINNESBOKS
FOLKMINNESBOKS

När jag då kom åter för andra gången tog han fram en lapp och sade: "Här har jag skrivit upp hur det gått till att pojken blev sjuk. Det blev när hans mor gick med honom. Och nu skaål hom sticka ett hål i köttet med en nål och ge honom tre droppar av sitt eget blod blandat med askan efter en liten bit linne. Detta ska han ha i både ny och nedan. Hans mor har nämligen haft med en smutsig linnebinda att göra när hon var med honom."

När jag läste lappen stod det precis beskrivet hur det hade gått till och det stämde från början till slut, ty jag minns än hur det gick till. Min hustru fick näm-

2479

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

ligen tag i en linnebinda, som någon hade smutsat ner för henne. Jag kan se än hur hon stod och höll bindan utsträckt och detta stod även beskrivet på papperet som jag fick. Hon var mycket förtretad över ~~XXX~~ att bindan var nedsmutsad .

Vi gjorde som Jönsson hade sagt, att vi skulle ~~E~~ göra med pojken och han blev sedan precis frisk och är det än i dag.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gloggsöen	rilla 1.
Vårarbets	" 2-3.
Julbruk	" 4.
Drake och övergivna ställen.	" 5-8
Den enda anderskallten	" 9
Vatten västern	" 10.
Göingar och slättbor	" 11-12.
Snapphannarna	" 13-14.
Klocka	" 15-17.